

Základní orientační body na Korejském poloostrově

Hranice

Korejský poloostrov se nachází mezi Japonským mořem (korejsky označované *Tonghă* 동해 „Východní moře“) a **Žlutým mořem** (korejsky *Hwanghă* 황해 „Žluté moře“ nebo *Sŏhă* 서해 „Západní moře“).

Od zbytku asijské pevniny je oddělen dvěma řekami **Amnokkang** (korejsky 압록강 s nepravidelným pravopisem; čínsky 鴨綠江 *Ja-lu*, pchin-jinem *Yālù Jiāng*) a **Tumankang**¹ (korejsky 두만강; čínsky *tchū-men-t'iang*, tradičními znaky 圖們江, zjednodušenými znaky 图们江, pchin-jinem *túménjiāng*; rusky *Туманная река*)

Obě tyto řeky pramení na úpatí sopky **Päktusan** (백두산) na hranici Koreje a ČLR, která je s výškou 2744 m. n. m. nejvyšší horou Korejského poloostrova a Severní Koreje a jedním z nejdůležitějších symbolů Koreje a korejské kultury. V okolí Päktusanu je rozsáhlá náhorní plošina Kăma (개마고원), označovaná také jako „střecha Koreje“.

Řeky Amnokkang a Tumankang tvoří zároveň severní hranici KLDLDR.

Amnokkang je dlouhá 790 km a ústí do Žlutého moře; při ústí je na čínské straně město Tan-tung (丹东, pchin-jinem *Dāndōng*, asi 2,5 mil. obyvatel) a na severokorejské straně město **Sinüidžu** (신의주시, asi 360 000 obyvatel). Mezi Tan-tungem a Sinüidžu je most Čínsko-korejského přátelství, nejdůležitější pozemní hraniční přechod mezi ČLR a Severní Koreou (celkem je přechodů asi 15).

Tumankang je dlouhá 521 km a ústí do Japonského moře, většina řeky tvoří hranici mezi KLDLDR a ČLR, posledních 17 km tvoří hranici mezi KLDLDR a Ruskou federací. Zde, mezi korejským městečkem Tumangang a ruským městem Chasan (asi 750 obyvatel), je železniční most Korejsko-ruského přátelství, jediný hraniční přechod mezi Ruskem a Koreou.

Hory

Korejský poloostrov je velmi hornatý. Většina korejských hor je soustředěna do pohoří **Päktu-tăgan** (백두대간) při východním pobřeží poloostrova, zatímco západní pobřeží je spíše nížinné. Päktu-tăgan je označován jako „páteř Koreje“. Jeho nejsevernějším výběžkem je Päktusan.

¹ Většina korejských místních jmen v sobě zahrnuje i obecné jméno pro daný druh místa. Např. slabika *kang* (z čínského 江 *t'iang*) v názvech řek znamená „řeka“, *san* (z čínského 山 *šan*) v názvech hor znamená „hora“, *do* v názvech ostrovů znamená „ostrov“ (z čínského 島 *tao*). V českých textech se tyto sufixy někdy vynechávají, respektive překládají, lze se tedy setkat s výrazy „hora Päktu“ i s „hora Päktusan“. Spojení „hora Päktusan“ je přísně vzato redundantní (protože význam „hora“ je už vyjádřen sufixem -san), na druhou stranu nezasvěcenec se nemusí dovědět, že „Päktusan“ a „hora Päktu“ je táž hora. Praxe je rozkolísaná. V tomto přehledu jsou sufixy důsledně ponechány u korejských forem, u českých forem jen tam kde se formy se sufixem v češtině běžně používají.

V pohoří Päkto-tägan se rozlišují menší celky, zejména pohoří **Tchäbäk** (天徳山), které se táhne po jihozápadní části Korejského poloostrova. Nejvyšší horou pohoří Tchäbäk je Söraksan (1708 m. n. m.) poblíž města Sokčcho. Severní část pohoří Tchäbäk, která se dnes nachází v KLDŘ, se označuje jako Kümgangsän („Diamantové hory“, nejvyšší vrchol Pirobong, 1638 m. n. m.). V pohoří Tchäbäk se nachází také město Pchjögčchang, kde se konaly Olympijské hry v roce 2018.

Druhým celkem, který se rozlišuje v rámci Päkto-tägan, je pohoří **Sobäk** (小白山脈), které zaujímá střední část jižní poloviny poloostrova. Nejvyšším a nejjižnějším vrcholem tohoto pohoří je Čirisan (1915 m. n. m., 2. nejvyšší hora Jižní Koreje a nejvyšší hora jihokorejské pevniny).

Řeky

Nejdéší řeky Koreje jsou už zmíněné hraniční řeky Amnokkang a Tumangkang.

Nejdéší řekou korejského vnitrozemí je řeka **Nakdong** (낙동강), která má 510 km, protéká pohořím Tchäbäk, protéká Tägu a ústí do Japonského moře v Pusanu.

Řeka **Han** (한강) má asi 494 km, je velmi široká (v Soulu přes kilometr), pramení v pohoří Tchäbäk, protéká Soulem a ústí do Žlutého moře, asi 20 km před ústím tvoří severokorejsko-jihokorejskou hranici, jinak protéká celá jihokorejským územím.

Řeka **Pukhan** (북한강, tj. Severní Han) má 482 km, pramení poblíž Diamantových hor v KLDŘ, překračuje hranici, krátce před Soulem se vlévá do Hanu. (Řeka Han před soutokem s Pukhanem se někdy označuje jako Namhan, tj. Jižní Han.)

Řeka **Tädong** (대동강) má 439 km, protéká Pchjögjangem a ústí do Žlutého moře ve městě Nampcho. Celá protéká územím KLDŘ.

Řeka Küm (금강) má 397 km, pramení v pohoří Sobäk a ústí do Žlutého moře, protéká městem Kongdžu protéká po celé délce toku Jižní Koreou.

Ostrov

Největší korejský ostrov je **Čedžu** (korejsky 제주도) o rozloze cca 1 800 km², který je zároveň samostatnou provincií Korejské republiky. Žije na něm asi 700 000 obyvatel, z toho 500 000 ve městě Čedžu na severní straně ostrova. Na tomto ostrově se nachází sopka **Hallasan** (한라산), vysoká 1950 m. n. m., která je zároveň nejvyšší horou Jižní Koreje. Je velmi oblíbenou turistickou destinací. Na ostrově Čedžu se používá velmi specifický dialekt, někdy považovaný za samostatný jazyk.

V Japonském moři se nachází ostrov **Ullüňg** (korejsky 울릉도). Rovněž sopečný ostrov, má asi 73 km² a 10 000 obyvatel, důležité centrum rybolovu i turistického ruchu.

Spíše z politického hlediska je důležité souostroví **Tokdo** (독도, japonsky *Takešima* 竹島, anglicky *Liancourt Rocks*), které je předmětem vleklého hraničního sporu mezi Jižní Koreou a

Japonskem. Souostroví má rozlohu asi 19 ha a nemá stálé obyvatele (ale je tam základna jihokorejské pobřežní stráž).

38. rovnoběžka

Korejský poloostrov je rozdělen na dva státy:

- **Korejskou lidově demokratickou republiku** („Severní Koreu“, oficiální název *Čosŏn Mindžudžuŭi Inmin Konghwaguk* 조선민주주의인민공화국; běžný název v Jižní Koreji *Pukhan* 북한, běžný název v Severní Koreji *Čosŏn* 조선) s hlavním městem **Pchjŏngjang**,
- **Korejskou republiku** („Jižní Koreu“, oficiální název *Täban Minguk* 대한민국, běžně *Hanguk* 한국) s hlavním městem **Sŏul**.

KLDR je rozlohou větší (cca 120 000 km²), ale má menší počet obyvatel (cca 25 milionů) a je podstatně méně urbanizovaná. Jižní Korea je rozlohou menší (cca 100 000 km²), ale má asi dvojnásobný počet obyvatel (cca 52 milionů).

Hranice mezi Severní a Jižní Koreou se běžně označuje jako 38. rovnoběžka (korejsky *Sampchalsŏn* 삼팔선), ačkoli není totožná s geografickou 38. rovnoběžkou – rozsáhlé jihokorejské území (např. město Sokčcho) leží na sever od 38. rovnoběžky, severokorejské (např. město Käsŏng) zase jižně od ní.

Hranice v podstatě konzervuje frontovou linii v okamžiku příměří 27. července 1953; rozděluje tradiční korejské regiony a nesleduje ani žádné logické přírodní hranice. Tvoří ji čtyři kilometry široká demilitarizovaná zóna, která je na obou stranách vojensky střežena.

Poblíž bývalé vesničky Pchanmundžŏm mezi severokorejským Käsŏngem a jihokorejským Pchadžu se nachází tzv. Společná bezpečnostní oblast (공동경비구역 Kongdong kjŏngbi kujŏk, anglicky *Joint Security Area*), neutrální území, kde dochází k diplomatickým jednáním.

Města

Největší jihokorejská města (údaje z r. 2015)

1. **Sŏul** (서울시) – 9 904 312 obyvatel, hlavní město, na řece Han
2. **Pusan** (부산시) – 3 448 737, u ústí řeky Nakdong
3. **Inčchŏn** (인천시) – 2 890 451, přístav, de facto součást Soulské metropolitní oblasti
4. **Tägu** (대구) – 2 489 802, na řece Nakdong, tradiční hlavní město provincie Kjŏngsang
5. **Tädžŏn** (대전시) – 1 538 394,
6. **Kwangdžu** (광주시) – 1 502 881
7. Suwŏn (수원시) – 1 194 313
8. Ulsan (울산시) – 1 166 615
9. Čchangwŏn (창원시) – 1 059 241, hlavní město provincie Jižní Kjŏngsang

10. Kojang (고양시) – 990 073

Z uvedených měst patří Sŏul, Inčchŏn, Suwŏn a Kojang (a mimoto mnoho dalších měst) do **Soulské metropolitní oblasti**, označované také jako Sudogwŏn (수도권). Ta má dohromady přes 25 milionů obyvatel.

Z historických důvodů je často zmiňované město Kongdžu (공주시) na řece Kŭm, které bylo v letech 475-538 hlavním městem království Päkče.

Deset největších severokorejských měst (údaje z roku 2008)

1. **Pchjŏngjang** (평양직할시) - 3 255 288 obyvatel, na řece Tädong, hlavní město tradiční provincie Pchjŏngan
2. **Hamhŭng** (함흥시) - 768 551, hlavní město tradiční provincie Hamgjŏng
3. Čchŏngdžin (청진시) - 667 929
4. **Nampcho** (남포시) - 366 341, při ústí Tädongu do Žlutého moře
5. Wŏnsan (원산시) - 363 127, hlavní město severokorejské Kangwŏnské provincie
6. **Sinŭidžu** (신의주시) - 359 341 – při ústí řeky Amnokkang,, hlavní město provincie Severní Pchjŏngan
7. Tančchŏn (단천시) - 345 876
8. Káčchŏn (개천시) - 319 554
9. Käsŏng (개성시) - 308 440 Ve městě **Käsŏng** byla v roce 2003 založena společná průmyslová zóna, kde mohly jihokorejské společnosti zaměstnávat severokorejské zaměstnance. Od roku 2016 byla po severokorejských jaderných pokusech uzavřena. V době největšího rozmachu tam pracovalo asi 50 000 Severokorejců.
10. Sariwŏn (사리원시) - 307 764

Tradiční regiony a moderní administrativní členění

Korejské území se tradičně dělí na osm provincií (*pchaldo* 팔도, *to* v tomto případě znamená provincie, z čínského 道), které vycházejí z administrativního dělení za dynastie Čosŏn. Osm provincií je základem pro dialektologické členění korejštiny.

při žlutomořském pobřeží (od severu k jihu):

Pchjŏngan (평안도) neboli Kwansŏ (관서) – severní pobřeží Žlutého moře, tradičně hlavní a největší město Pchjŏngjang.

Dnes celé na území KLDK, rozděleno na provincie Severní a Jižní Pchjŏngan, Čagang a Rjanggang (při čínských hranicích), samosprávný status mají města Pchjŏngjang a Nampcho.

Hwanghã (황해도) neboli Häsö – Tradiční hlavní město Hädžu (해주시, asi 275 000 obyvatel).

Dnes až na malou část na území KLR, rozděleno na provincie Severní Hwanghã a Jižní Hwanghã.

Kjõnggi (경기도) při ústí řeky Han, tradičním hlavním městem je Sõul, dnes prakticky odpovídá Sõulské metropolitní oblasti, celá oblast je silně urbanizovaná.

Dnes jako samostatná jihokorejská provincie Kjõnggi se samostatnými městy Sõul a Inčbõn.

Čchungčchõng (충청도) neboli **Hosõ** (호서) – střední část pobřeží Žlutého moře, tradiční hlavní město Kongdžu, dnes největší město Tädžon.

Dnes celé na území Jižní Koreje, pro administrativní potřeby rozděleno na provincie Severní Čchungčchõng a Jižní Čchungčchõng a samostatná metropolitní města Tädžon a Sedžong (asi 281 000 obyvatel).

Čõlla (전라도) neboli **Honam** (호남) – jihozápadní cíp poloostrova, tradiční hlavní město Čõndžu (asi 650 000 obyvatel), dnes největší město Kwangdžu; k provincii se tradičně přirazuje také ostrov Čedžu.

V současné době na území Jižní Koreje, rozdělené na provincie Severní Čõlla a Jižní Čõlla, samosprávnou provincii Čedžu a metropolitní město Kwangdžu.

při japonskomořském pobřeží (od jihu k severu):

Kjõngsang (경상도) – jihovýchodní cíp poloostrova, tradiční hlavní město Tãgu, nejsvětší město Pusan.

V současné době celé na území Korejské republiky, rozděleno mezi provincie Severní Kjõngsang (s centrem ve městě Andong, patří sem také ostrov Ullung) a Jižní Kjõngsang (s centrem ve městě Čchangwõn). Města Pusan, Tãgu a Ulsan mají status metropolitních měst.

Kangwõn (강원도) neboli Kwandong (관동) – střední část pobřeží Japonského moře, historické hlavní město Wõndžu (asi 311 000 obyvatel).

Území provincie dnes rozděleno mezi jihokorejskou Kangwõnskou provincii a severokorejskou Kangwõnskou provincii.

Hamgjøng (함경도) – severovýchodní pobřeží Japonského moře, tradiční hlavní město Hamhũng.

Dnes celá na území KLR, rozdělená na provincie Severní Hamgjøng a Jižní Hamgjøng.